

הדף היומי

עלון יומי ללומדי הדף היומי יו"ל ע"י "מדרשית הדף היומי פ"ח"

מסכת סנהדרין - דף טו

ובפסחים, אם נלמד את הגמ' כפשוטה שהכניסו לעזרה ולא רק להר הבית, או שנדחק אותה שיטה במאירי יהיו חייבים לסבור שהכניסו את הבהמות אך ורק לעזרה.

אמנם חידוש גדול כתב הזית רענן בביאורו למכילתא שכל האיסור המבואר הלמד מסיני לבית עולמים היינו דווקא בקודש הקודשים. מעתה ניתן ללבן את השיטה במאירי לפי כל הסוגיות ואין חיוב מיתה כלפי הבהמות שהרי הדבר ברור שלא הכניסו את הבהמות לקודש הקודשים.

ערכין מטלטלין דינים בג'. **ביאר רב ניצל בשם רב**, אדם שאמר "עורך כלי עלי" נותן לביהמ"ק שוויו של כלי, שהרי אדם יודע שאין פרשת ערכין לכלים והתכוון לתת דמי הכלי. ונותן לג' אנשים שיעריכו את הכלי לשוויו. **ונוקטת הגמ'** שלביאור זה צריך לומר במשנה "ערכין של מטלטלין".

ביאר רב חסדא בשם אבמי, התפיס מטלטלין לערכין, היינו אמר "ערכי עלי" ואח"כ אמר על מטלטלים שהם לחיוב ערכין, צריך ג' שיטתו את המטלטלים. **ולביאור** זה צריך לומר במשנה "מטלטלין של ערכין". **ביאר רב אבהו**, אמר "ערכי עלי", כאשר בא הכהן לגבול מטלטלין, צריך ג'. אם גובה מקרקעות, צריך עשרה.

לגבול בא אחא מדפתי את רבינא, מובן שצריך ג' להוציא מהקדש אולם להכניס להקדש מדוע צריך ג', **אמר לו** שהסברא דומה שלא יטעו בחישוב והקדש יפסיד.

לרבי יהודה האחד מן האנשים צריך להיות כהן, היות ובפסוק כתוב כהן, **ונשאת הגמ'** בקושיא **לדעת רבנן** מדוע נכתב כהן אם לא צריך כהן.

לגבי קרקעות צריך תשעה וכהן, **ביאר שמואל** המקור שכתוב בפרשה עשר פעמים כהן, אחד נזקק לנופו של ענין, **וכל השאר** זה מיעוט אחר מיעוט ולפי כללי הלימוד מרבה, שניתן לעשות ע"י ט' ישראלים. **ונשאת הגמ'** בקושיא אולי כוונת התורה שהיו 5 כהנים 5 ישראלים.

מבואר במשנה ששומת אדם כשומת קרקע בט' ישראלים וכהן, **דנה הגמ'** איך יתכן שאדם קדוש, **אמר רבי אבהו** באופן שאמר "דמי עלי" ששמים אותו כעבד הנמכר בשוק, ועבד הוקש לקרקע. **הסתפק רבי אבון**, הקדיש אדם שיער שעומד להיגזז, אם נחשיב כגזוז נצטרך שומא בג', אם כמחומר נצטרך שומא בי'. **נוקטת הגמ'** שהדבר תלוי במחלוקת תנאים, **שהרי נחלקו רבנן** ורשב"ג' בדין מעילה בעבד שהקדש, לרשב"ג' יש מעילה בשיעור. **וביארנו** שחלקו בזמן שהשיער עומד להיגזז, **נמצא** שלדעת **רשב"ג'** יש מעילה שמוגדר למטלטלין, **ולדעת רבנן** אין מעילה שמוגדר כקרקע.

רצו לתלות בעוד מחלוקת תנאים, שאמר **רבי מאיר** שיש דברים שהם הקרקע ואינם כקרקע, **ורבנן** חלקו. לגבי מפקיד טעונון שמסר י' פנינים טעונון והודה שערמו על 5, **לדעת ר"מ** הוא חייב שבעה כדון מודה במקצת. **לרבנן** פטור שהרי אין נשבעים על הקרקעות. וביארו שנחלקו בענבים העומדות להיבצר, **לדעת ר"מ** מוגדרים כמטלטלין, **ולדעת רבנן** מוגדרים כקרקע. **נוקטת הגמ'**, לגבי ענבים נקט ר"מ שהם מטלטלים שאם יצאו יענה הם יתקלקלו, **אבל לגבי שיער** של עבד כל שנשאר משיבו יתכן שאינו כגזוז.

שור רובע זכר או נקבה דינים בדינים, המקור **לרובע נקבה** והנחת את האשה את הבהמה. **זכר נלמד** מאוש הרובע בהמה "כל שכב עם בהמה מות יומת" ולא צריך את הפסוק לנשכב, **ונדרש** לנשכב והתורה כתבה בלשון נשכב ללמד ששניהם דינים בג'.

שור הנסקל לבג' דינים, "השור יסוק וגם בעליו יומת" כמיתת הבעלים כך מיתת השור. **השאל אבבי** אולי הפסוק בא שאף את הבעלים הורגים ולא לגבי הדיון על המיתה. **ביאר רבא** שא"כ היה צריך להיות כתוב "וגם בעליו" ותו לא. **ואין צד לומר** שהפסוק בא לומר שמתחייב הבעלים סקילה, שהרי אם הוא הרג את הנפש מתחייב סייף, **בודאי** שמונו הרג אין צד לחייבו מיתה חמורה יותר. **למ"ד חנק חמור מסייף** בודאי שהפסוק בא לפטור את הבעלים, שהרי אין לומר שייחייבו אותו חנק שהרי חנק יותר חמור. **ולמ"ד שנקט סייף יותר חמור מחנק**, אולי נדרוש את הפסוק שאם ממונו של אדם הרג צריך רצח שלא שייך שפסוק את עצמו. **שואלת הגמ'**, אי"כ כל זמן שלא ישלם כופר יתחייב מיתה. **אלא ביאר חזקיהו** וכן נאמר בבית מדרשו "מות יומת המכה רצח הוא" רק על רציחתו אתה הורגו ולא על רציחת שורו.

הסתפקו האם שור שעלה על הר סיני בעת מתן תורה, האם דינים בג' דינים או לא, והסתפק האם לומדים משור הנסקל של דורות (ע"י תוס'). **אמר רמי בר יחזקאל** לומדים "אם בהמה אם איש לא יחיה" בהמה כאיש שדנים בג'.

למדנו במשנה שכל חיות שהרגו דינים אותם בג' למיתה, לדעת ר"א כל הקודם להרגו זכה. **אמר ר"ל** דברי ר"א נאמרו אם כבר הרג, אולם אסור להרוג לכתחילה, **מוכיחה הגמ'** שסבר ר"ל שמתור לגדל חיות אלו כיון שניתן לאלף אותם. **לדעת רי"ח** דברי ר"א נאמרו אף לכתחילה א"כ מבואר שסבר שאין לאלף חיות אלו. **שואלת הגמ'**, לדעת רי"ח שמתור להרוג את אותם חיות מובנים דברי ר"א שזכה בעור שלהם, אבל לר"ל במה זכה, הרי הם כשור הנסקל שהם איסור הנאה. **מבארת הגמ'** לר"ל זכה במצווה לשמים שהרג את המזיק. **והביאה הגמ'** ברייתא כדברי ר"ל.

לדעת ר"ע נהרגים החיות בג' בג' דינים, ואמנם אף לרבנן כך הדין, **אבל נחלקו** בדינו של הנחש. **לרבנן**, נחש כשאר כל הבהמות. **אולם ר"ע** סובר שנחש מועד לעולם ומוזהר לר"א שהקודם והרגו זוכה.

את השבט וכו' דינים בבי"ד של 71. **דנה הגמ'** על איזה עבירה עברו אותו שבט, **א"א לומר איסור שבת**, שהרי התורה חילקה בין יחיד לרבים רק לגבי איסור עבודה זרה ולא לגבי שאר עבירות. **אלא מדובר** בשבט שהודח ועבדו ע"ז. **א"א כמבנה אינה כרבי ואישה** שאמר שדין עמא הדנתה זה מעשרה אנשים עד מאה. **ודלא כרבי יונתן** שאמר שדין הנדתה שדין עמא אגמא אנשים עד רוב שבט. **ובמשנה מבואר** שבט שלם. **ביאר רב מתנה** שמדובר במשנה **בנשיא שבט שחטא**, ודינו בבי"ד של 71, כדברי רב אדא בר אבהו "כל הדבר הגדול יביאו אליו" והכוונה אף לאדם גדול.

!!! מקום זה מיועד להנצחה !!!

עיונים על הדף

מה הנידון לגבי שור שעלה על הר סיני? (חולין בעזרה)

הסתפקו האם שור שעלה על הר סיני בעת מתן תורה, האם דינים בג' דינים או לא, והסתפק האם לומדים משור הנסקל של דורות. אמר רבי בר יחזקאל לומדים "אם בהמה אם איש לא יחיה" בהמה כאיש שדנים בג'.

וכמובן שצריך להשכיל מה רצו בגמ' בידון הנזכר, הרי הר סיני מאי דהוה הוה, לכאורה אין בכך שום נפק"מ לדורות הבאים, אי"כ מה למדו מלזרות וכו'.

בתוס' (ד"ה שכן) ביארו שיתכן ובאו ללמוד בביאור הפסוקים. אולם לשאלה זו יש כמה ביאורים בראשונים, בר"ן כתב ב' ביאורים א. דרוש וקבל שכתב ב. יש נפק"מ לנודר דאם אמר הריני נזיר אם מיתת שור סיני הייתה בצורה פלונית, לצד שכן הייתה יהיה נזיר ואם לא איננו נזיר.

במאירי הביא כעין ביאורו השני של הר"ן, שיש נפק"מ לנודר שיהא עליו להלביש עניים כמני הדיינין שהיו צריכים לדון שור סיני. עוד ביאור הביא המאירי, בשם יש שפירושה לענין מהו שאמרו בתלמוד המערב או ירה יירה לרבות שילה ובית עולמים, ושאל שור סיני בכמה שאם יכנס שור בשילה ובית עולמים יתברר ענין דינו להיותו כשור של סיני לידון בעשרים ושלושה.

ונראה לדון בשיטה זו שהביא המאירי שיש בה מעט קושי הלכתי, מה הנידון בעהמה שנכנסה לבית לשחוט עולמים וכו', יש בה איסור חולין לעזרה, או שאיסור חולין לעזרה נאמר רק בבא לשחוט חולין לעזרה, ונראה ללבן מעט את הנושא. מספרת הגמ' בביצה (ב, ב), שבבא בן בוטא שידע שנפסקה הלכה כהלל שמקריבים עולות ביו"ט, שלח להביא כל צאן קדר שבירושלים, והעמידן בעזרה ואמר כל מי שרוצה לסמוך וכו' (ועי' בגירסת הרש"י).

כבר גמג' זו יש תימה על דברי המאירי, אם האיסור של שור שעלה על הר סיני ממשיך לדורות בבית עולמים, איך יתכן שבבא בן בוטא הכניס כל צאן קדר שבירושלים לתוך העזרה.

אך ביותר ששואלים תוס' (שם ד"ה והביא) איך הביא לעזרה את כל הצאן והרי אין מביאים חולין בעזרה. מתרצים תוס' שאין הכוונה שהכניסו לעזרה אלא הכוונה שהביאם להר הבית. וכעין זה בר"ן בנדרים (ט, ב) שלא הכניסו את הטלה לעזרה, שהרי אין מכניסים חולין לעזרה. ומדובר שהביאוהו על פתח העזרה ושם היו מקדישים אותו.

בגמ' בפסחים (סו, ב) אמרו שמעולם לא מעל אדם בעולתו, אלא מביאה חולין לעזרה ומקדישה וסומך ידו עליה ושוחטה. שואלים תוס' (שם ד"ה מביאה) כדוגמת הקושיא שהקשו בביצה, איך הוא מביא את הקרבן בלא שהקדיש אותו, הרי זה חולין בעזרה. אומרים תוס', כל האיסור של חולין בעזרה, זה כאשר עושה כעין מעשה קרבן, בחולין. כגון, שעושה תנופה בדבר שהוא חולין. בכה"ג, אמרו שאסור להכניס חולין לעזרה. אולם כאשר אינו עושה שום מעשה הנראה כפעולה השייכת להקרבן הקרבן אלא רק מכניס את הטלה לעזרה, מותר ואין חסרון של חולין בעזרה שהרי לא עשה כלום שאפשר להגדיר את המעשה בתור "חולין". כמו שאמרו בהלכות אכילת בשר הקודש, שהכהנים צריכים לאוכלו על השובע כדרך בני מלכים. וכדי שאכילתם תהיה על השובע, יכולים להכניס אוכל שהוא חולין, ולאכלו היות ולא התנהגו בעשיית מעשה חולין.

דעת רש"י במנחות (כא, ב ד"ה מאי בעי), שיש איסור להכניס כל שדר בעזרה. ונראה שבדברי אפילו שאינו עושה כמעשה הקדש. אי"כ צ"ל שסיפור כדברי התוס' אצלנו וכדברי הר"ן בנדרים כאמור, שעל פתח העזרה הקדישו ולא הכניסו חולין לעזרה. (ועיין במשנה למלך בהלכות שחיטה פ"ב ה"ג איך ביאר בדת רש"י).

ואפשר שתוס' בביצה בסוגיא ותוס' בפסחים נחלקו בגדר האיסור בהכנסת חולין לעזרה. האם הוא איסור בזיון הקדשים או לימוד מיוחד שכמו שהתורה אסרה שחיטת חולין בעזרה, כך גם למדו שאסור להכניס חולין לעזרה. (ועי' בתהוה דאורייתא כלל א'. ועוד.) תוס' בפסחים למדו, שהאיסור הוא מצד בזיון, כל עוד לא עושה פעולה של "חולין" לא מבזה את הקודש, ואין איסור להכניס חולין לעזרה. אולם הר"ן בנדרים ותוס' בביצה למדו, שההבנה באיסור הכנסת חולין לעזרה, שיש לימוד כמו שאסור לשחוט חולין, כך אין להכניס חולין לעזרה. אי"כ חייבים לומר שלא הכניסו את הצאן לעזרה, אלא נאשר על פתח העזרה בהר הבית.

לפי הבנת דברי התוס' בביצה וכו', שלא הכניסו את הבהמות לעזרה אלא רק להר הבית באמת אין קושיא על דברי המאירי וכן אין לדון מצד חולין בעזרה כאמור, אולם לדברי התוס' בפסחים נהי שביארו את הנושא של חולין בעזרה, אולם לדבריהם מדוע לא דינים כעין שור בסיני, אמנם ניתן לבאר שחלקו על שיטה זו במאירי.

המקור שהביא המאירי מדברי הירושלמי, נמצא כמוהו במכילתא ביתרו "לא תגע בו יד, לא בשילה ולא באהל מועד ולא בבית עולמים". ונחלקו מפרשי המכילתא בביאור הדבר, דעת הגר"א ועוד שבאו למעט את האיסור מבית עולמים וכו' שהאיסור הוא אך ורק בסיני. אמנם בברכת הנצי"ב ביאר שיש איסור אולם עונש מיתה ומלקות התמטע.

אולם לדברי המאירי בודאי שכתוב במכילתא לפי פשוטו של מקרא יתקיים דבריו וללא שינוי גירסה, אי"כ באמת צריך להשכיל בסוגיות הגמ' בביצה